

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושה"ס, ירושלים

פרשת בהר

"אל תקח מאתנו נשך ותפרקית" - מאמר ב

"וכי ימוך אחיך ומיטה ידו עטף והחצקה בו גר ותוֹשֵׁב נָשִׁי עַפְקָה" ממעני כל צורך ולא אחסרך דבר, כמו הפטרו שאיינו מחשך ע"כ (נבר כה לה)

"אל תקח מאתנו נשך ותפרקית ויראת מַאֲלָהִיךְ וְחַי אֶחָיךְ עַפְקָה" - ג-

ע"כ (שם לו). "את פספק לא תתן לו בנשך ובפרקית לא תנתן אכלך" ע"כ (שם לו) אני הי' אלקיים לעבדיו שום דבר, עכ"ל.

-א- "את פספק לא תנתן לו בנשך ופרקית לא תנתן אכלך" ע"כ (שם לו) אני הי' אלקיים לעקלים שם לח). נ"ל לפרש, הנה רأיתי בספר אחד לנכארה

בחזקוני (שם לו) את כספק ולא כספו של כנען. וכן אמרו רז"ל כונתו למשיכ' בספר כל יקר שכתוב טעם שאסר הכתוב ליקח נשך, (תוספות בא"מ פ"ה ה"כ) כנעני שמנה את ישראל סנטר על מעותיו כי מסיר ברובתו בזמנו, וכן הסוחר במסחרו איינו יודע אם יתנן הגשם מותר לשישראל אחר ללולות ממוño ברובתו, עכ"ל.

ובכל יקר (שם לו) בד"ה והזכיר לשון נשך ופרקית, כי אצל עלי דרכ' הנושא בר ישראל לוה רשע ולא ישלם לו ע"י תhalbim לו (א), ולכן אסרה הלואה נקרא נשך, כי הריבית דומה לנשח עלי דרכ' הנושא בר ישראל ליה תורה ליקח משישראל נשך. ומנכרי לא נאסר כי בנכרי הוא בעקבו (יעי' ויחי מט"ז), הנותן שריטה קטנה והולך ומצבץ ונופח התורה ליקח משישראל נשך. ומנכרי עד קדשו, ומתחילה איינו ניכר עד עלות חמתו לאין מרפא. מסופק אם לא יפסיד ע"י שלא ישלם לו, ע"כ דבריו.

אבל המלה נקרא תרבית שמרבה הנו ורכשו לפि דמיונו, והנה כתוב רמב"ן כל הבטחות שהבטיחה ה' בפרשタ בחוקותיה הם על דרך נס בטבע, כי אין בטבע שאם ילק' בחוקות התורה שייהי אבל באמת שלסוף נכסיו מתמוטtein.

ונראה שמשמעות זו לא הזכיר בכל הפרשה זו לשון "ומטה ידו" גשם וצמיח ואם לא לא, עיין בו. כי אם בזו הפרשה, כי בא להזכיר את המלה שלא ימוט כדרך והנה ארץ ישראל היא ארץ אשר ה' דורש אותה ע"י יעקב יא יב) שmeta ידו של זה, פן תשווה לו גם אתה בתהומותות, כי דока ומושג בהשגה פרטית, על פי דרכי הישובים בה אם הם מישכפו לא נתנו בנשך לא ימוט, אבל אם תנתן אז תשווה לו גם טוביים ואם רעים,CDCתביב בפרי וכו' ובפרי בחוקותי. והנה אתה כי נכסיך מתמוטtein ואני עולין אם תהשוב להרבבות הוניך זה עצמו מחזק לב האדם ומכויחו לעבוד ה', כשיוודע אחר שטרח ויגע חיש וזרע שאם לא יהיה לבו שלם עם ה' יהיה בשך ותרבית.

ומטעם הזה הנה אמר "את כספק לא תנתן לו בנשך ובפרקית לא" ניתנו לריק, כי הגשם יעצר ולא יצמיה מאומה. תנתן אכלך", לא הזכיר לשון לו אצל המרבית כמו שהזכיר אצל אבל מלוא ברובית בטווח לבו Shirioch ואין דבר המעוורן הנשך, לפי שהנשך לבד לו ללואה אבל המרבית איינו לו ללואה לבבו ומכריחו לעבודת ה'. והנה תכלית יציאת מצרים וביאת אלא למלוא. ועל כן הזכיר אצל התרבות אכלך ולא אצל הנשך ארץ ישראל היה לעבוד את ה', ולכן תלה את מחיתם בעושם לפני שהמלוא החושב להרבבות הוניך ומאמכלו, כי לשון 'אכלך' איינו רצונו או לא, בהנ"ל, ולזה המלה ברובית לא יהיה דבר המעוורן שייך כי אם על המלה החושב לאכול מן התרבות, ושלו נשך' אותו לעבד ה'.

שייך יותר בכספי כי אין דרך העולם ליתן טאה חיטין על מנת ז"ש "אל תקח מאתנו וכו' אני ה' אשר הוציאתי אתכם מארץ שיסוף לו קב' קב' בכל שבוע אלא בת אחת קוצב לו ליתן מצרים לתת لكم את ארץ לנו להיות לכם לאלקים", ותחזק חמשת טאה بعد ארבע ואם כן מרגיש הוא חסרונו מיד ואני האמונה ע"י ישראל במ"ש, וזה שמלה ברובית אין לו דומה לנשח הנושא שריטה קטנה, אבל בכספי המנחה להוסיף תועלת מישיבת ארץ ישראל במ"ש, וק"ל, עכ"ל.

פרוטה בכל שבוע והוא דבר שאינו מרגיש בו.

ואמר "וחי אחיך" עמך כי גם אתה חייה לתהיה לפי שנאמר בספר משך חכמה (שם לו-לח) את כספק וכו' לתת لكم את ארץ ביחסך נתנו וו' וכי לא יחייה" (יח י), לפי ש Kapoor פרטתו של זה דומה כאילו המיתו על כוגם הוא חייה, לכט את ארץ לנו". נראה משום דקאי על ה' פרשה דכתיב בה אבל המשסייע למחייתו דין הוא שחיה גם הוא לך נאמר "יג' ותושב וח' עמך" (פסוק לה), דמזה ידען דגר תושב מצהה להחיזתו, וכמו שדריש באיזהו נשך (בבא מציע עא עין שם). וגור "וחי אחיך עמך", עכ"ל.

-ב- תושב איינו נהוג רק בזמנם שהיובל נהוג ערכיו כת', שכלי יושביה יושבין עליו. וכן אמר "אני ה' אלקיים אטכם מארץ מצרים וכו' לתת לכם יושבין עליו. ואלקיים אטכם מארץ מצרים לחתת לכם אט ארץ לנו", הינו, שכלי זמן שארץ לנו נזונה لكم וכל יושביה בספר שפטין כהן (שם לו) את כספק לא תנתן לו בנשך. וסמייך ליה יושבים עליה, מצוים אתם להחיזות. הא בזמנם שאין ארץ לנו אין ה', יאמר אתה חושב שהכסף והאוכל שלך, ולזה אמר נתונה לכם אין אתם מצוים להחיזות. מה שאנו כן ביצירת כספק, לא כמו שאמר "ינשך כסף נשך אוכל" (כי יצא כב), לזה (שלח טו מא), ושרכיטים (שמינייא מה), ומשכילות (קדשים יט לו), אמר לא תהשוב שהוא כספק, "לי הכסף ולוי הזהב" (חגי ב ח), **שאין תלויות בארץ**, עכ"ל.

ליה סמך אני ה' אשר הוציאתי אתכם מארץ מצרים, ונתתי את -ה-

חן העם בעני מצרים וכל אחד מישראל הוציא תשעים בספר כתוב סופר (שם לו) את כספק לא תנתן לו בנשך וכו' אני ה' אלקיים אשר הוציאתי וכו'. בילוקוט [רמזו טרס"ו] כל המודה

או יאמר "את כספק לא תנתן לו בנשך". שאם אתה לוקח ממנו במצוות ריבית מודה ביציאת מצרים, וכל שאינו מקיים כופר נשך ורבית, סוף שכספיק יכלה ולוקחים אותו העניים שנאמר ביציאת מצרים. נ"ל בונטו כי ישקה לאדם שילוח לשיתובון

"מרבה הוניך בנשך ותרביה לחונן דלים יקבצנו" (משלי כחח), לזה משלו אשר עמל וטרח בו בחונן בליך ספר, אבל בשיתובון אמר את כספק לא תנתן לו בנשך, רוצה לומר בשbill הנשך האדם כי אם יtan איש לרעהו מתן רב ויתנה עמו שאם יבונא ושביל הרבית לא תנתן אכלך, לפי שסוף סוף לא יהיה לך חונן, אחד מבני לות מנק תלוחה בחונן בליך מוחר, בודאי לא ישקה אתה חושב שאתה לוקח ממנו, איינו כן אלא אתה נתן לו, ולזה עליו, כי על מנת כן נתן לו הנזון את המתנה מעיקרא.

לא אמר את כספק לא תנתן בנשך אלא אמר לא תנתן לו, לו אתה וכן מי שמודה ביציאת מצרים שהש"ת הוציאו אותן לנו נזון אתה חושב שאתה לוקח, כמו שאמרו חז"ל (במדבר רבא כב) כספים וזהם על מנת שנולא לכל איש מישראל בני אל חי בלי זו נקרו נכסים מזה ונגלים לזה. עוד אמר "אני ה'" נשך ותרבית, למה ישקה עליינו לעשות כן, הלא על תנאי זה לומר שתלמדו ממוני שעשייתי עמכם כמה טבות ולא לך חותמי נזון לנו מיעקרא, אין זה אלא כופר ביציאת מצרים וכופר מכם לא נשך ולא רבית. עוד "אני ה'", לומר אתה לוקח הרבית בטובה, ז"ש כל המודה ומקיים ריבית מודה ביציאת מצרים, כדי להרוויח, אתה לא תקח ובטה כי שני הוציאתי מארץ עכ"ל.

מצרים ונתתי לך ארץ לנו להיות לכם לאלהים, כדי שתשאל